

Leo Trotskij: Tal vid 1921 års allryska konferens angående kamrat Zinovjevs rapport om Kommunistiska internationalens taktik¹

(December 1921)

Kamrater! Enligt dagens tidningar har vår stat efter fyra års existens faktiskt erbjudits officiellt erkännande. Det kommer att äga rum en konferens i vår där vi, Sovjetrepubliken, kommer att delta. Det är utan tvivel ett faktum av största betydelse. Icke desto mindre tror jag att hela situationen i Europa och tillståndet för världens arbetarrörelse (som har direkt samband med kamrat Zinovjevs rapport) är sådana att vi drar slutsatsen att erkännandet av oss långt ifrån kommer att bli mjukt och enkelt.

Den rådande politiska situationen påverkar både arbetarklassen och de olika regeringarna, och den ekonomiska situationen i Europa och hela världen är ytterst komplicerad. Å ena sidan har vi en djup ekonomisk kris som just håller på att ta slut, och å den andra ökar borgarklassens och dess olika regeringars politiska självförtroende.

Å ena sidan finns det fortfarande stora ekonomiska svårigheter, och handeln och industrin sitter fast i en aldrig tidigare skådad kris, men å andra sidan har den omorganiserade statsapparaten redan erövat en del ställningar, som har fått borgarklassen att tro att den redan har klarat av den mest kritiska perioden. Att borgarklassen i England och Frankrike, via sina härskande kretsar, nu överväger frågan om att erkänna oss utifrån hur handelsbalansen ser ut, utifrån handels- och industriella fördelar, förklaras av dessa två ovan nämnda orsaker. Borgarklassen befinner sig i en besvärlig ekonomisk situation. Den letar efter en utväg som skulle utesluta Ryssland ur den världsekonomiska kretsen, men känner sig tillräckligt självsäker politiskt för att anse det lämpligt att manövrera med en så mäktig styrka som Sovjetryssland. Det är detta grundläggande förhållande som avgör hela situationen efter kriget i Europa och resten av världen. Den ekonomiska krisen är på väg att klinga ut. Det finns omisskännliga och kraftiga tecken på en ekonomisk återhämtning både i Europa och över hela världen. Och det är av största betydelse för att förstå situationen i sin helhet och de omedelbara perspektiven.

De kamrater som deltog vid den senaste världskongressen och följde den ideologiska kampen är medvetna om att dessa frågor diskuterades där, speciellt vid kommissionens möten. De diskuterades utifrån vad som väntar arbetarrörelsen under den kommande perioden. Det fanns en ganska vag gruppering som påstod att den ytterst akuta handels- och industriella kris som vi genomgick strax innan kongressen utgjorde det kapitalistiska samhällets sista kris, och att denna det kapitalistiska samhällets sista kris obönhörligt skulle förvärras fram tills dess proletariats diktatur hade upprättats. Denna syn på revolutionen är fullständigt icke-marxistisk, ovetenskaplig, mekanisk. Det finns en del som resonerar så här: eftersom vi lever i en revolutionär epok, och eftersom krisen ofelbart måste förvärras tills proletariatet slutligen segrar, så följer det att vårt parti måste gå till angrepp på den internationella scenen, och de tunga proletära reserverna, som piskas på av denna allt värre kris, kommer förr eller senare att komma till vårt partis hjälp under proletariatets slutgiltiga angrepp. Under världskongressen kämpade vår delegation mot detta sätt att resonera, och påpekade att dessa uppfattningar varken var riktiga eller vetenskapliga.

Det finns ingen jämvikt mellan Europa och Amerika. Europa är splittrat, ödeläggelsen av centrala och östra Europa är fortfarande inte återställd, och i allt väsentligt pågår blockaden mot Ryssland

1 Vid denna konferens rapporterade Zinovjev om EKKI:s nyligen antagna teser om enhetsfronten. Konferensen antog teserna och rapporten enhälligt – noterna är engelska redaktörens.

fortfarande. Spänningar på det internationella området, bristande förtroende, nedskrivna valutor, enorm skuldsättning och finansiellt kaos – det är de fakta och faktorer som kriget lämnat efter sig. Och kapitalismens grundläggande krafter försöker övervinna allt detta. Kan den göra det? Eller är det omöjligt?

Rent abstrakt kan man säga, att om dessa grundläggande krafter skulle få fortsätta att verka medan proletariatet förblir passivt och det kommunistiska partiet fortsätter att vara en organisation som begår den ena tabben efter den andra, då skulle det ge upphov till en situation där de ekonomiska krafternas blinda växelverkan skulle utnyttja arbetarklassens passivitet och kommunistpartiets misstag, och i det långa loppet återställa någon sorts ny kapitalistisk jämvikt på miljoner och åter miljoner europeiska proletärerens benknor och genom att ödelägga ett stort antal länder. Inom två eller tre decennier skulle det upprättas en ny kapitalistisk jämvikt, samtidigt som det skulle innebära att hela generationer skulle bli utrotade, Europas kultur förfalla, och så vidare. Det är ett rent abstrakt sätt att närma sig frågan som utelämnar den viktigaste och mest grundläggande faktorn, nämligen arbetarklassen under det kommunistiska partiets ledning och vägledning.

Vi utgår från förutsättningen att det jämte ekonomin, som utgör grunden för den borgerliga statens medvetna manövrerande, finns en annan faktor som likaså vilar på detta ekonomiska liv, som tar med det sistnämnda i beräkningen och bedömer alla dess brytpunkter och sicksackande, och också räknar med den borgerliga statens manövrerande och översätter allt detta i den revolutionära taktikens språk. Principen om en automatisk offensiv rörelse som en del kamrater försökte lansera i övertygelsen om att den nuvarande handels- och industriella krisen måste fortsätta fram till proletariatets fullständiga seger, går helt mot Marx' ekonomiska teori. Under både den kapitalistiska uppgångsperioden och epoken av kapitalistisk stagnation såväl som perioden av ekonomiskt sönderfall uppträder kriserna i cykler: först kommer en högkonjunktur, därefter en nedgång följt av ännu en högkonjunktur och ytterligare en nedgång med mellanliggande stadier dessemellan. Som de senaste 150 årens historiska observationer vittnar om sträcker sig dessa cykler dessutom i medeltal över nio år. Svängningarna har en egen djup inre lagbundenhet, och man kan med säkerhet säga att om det inte sker en segerrik revolution i Europa 1920-1921, så kommer den nuvarande krisen under 1920 eller 1921 eller 1922 att oundvikligen avlösas av först symptom och tecken och därefter mer uppenbara uttryck för en handels- och industriell högkonjunktur. På frågan om vilken karaktär denna uppgång har, hur omfattande och djup den är, kan vi svara med en liknelse med den mänskliga organismens andning: människan andas tills hon dör, men en ungdom, en vuxen och en döende människa andas var och en på sitt sätt, och det går att bedöma kroppens hälsotillstånd utifrån andningen. Men icke desto mindre fortsätter en människa att andas tills hon dör. På samma sätt är det med kapitalismen. Så länge det segerrika proletariatet inte avskaffar kapitalismen är dessa svängningar, dessa vågor upp och ner, oundvikliga. Men utifrån de svängande vågorna av högkonjunkturer och kriser går det att bedöma om kapitalismen är på uppåtgående, stagnerar eller förfaller. Idag kan vi med säkerhet säga att den kris som bröt ut på våren 1920, och efter att med vissa fluktuationer ha varat i medeltal 15-16 eller 17-18 månader blev som allvarligast i maj 1921, den har lyckats utföra det arbete som varje kris har att utföra, nämligen att göra av med överskottsvaror och överskottet av produktivkrafter, och har därmed givit kapitalismen lite extra utrymme för tillväxt. Det finns början till en återhämtning, som uttrycks genom att priserna börjar stiga samtidigt som arbetslösheten har börjat minska. De som vill studera denna fråga ytterligare bör läsa Pavlovskijs artikel i senaste numret av *Communist International*.² Det finns också en serie artiklar av Smith i *Economičeskaja Zjizn*,³ för att inte tala om artiklar i ekonomiska specialtidsskrifter. Idag är det onödigt att diskutera om krisen fortsätter att fördjupas eller ej.

Om vi ska bedöma den uppgång som nu är synlig inom arbetarrörelsen så måste vi inse att den har ett mycket nära samband med den spirande återhämtningen inom handeln och industrin. Hur kraftig

2 Pavlovskijs artikel stod i nr 10 av *Communist International*.

3 6 artiklar som skrevs 1921 av professor Faulkner under pseudonymen Smith i *Economičeskaja Zjizn*, nr 284-286.

denna återhämtning av handeln och industrin blir kommer givetvis att bero på kapitalismens tillstånd i sin helhet. När handels- och den industriella krisen har övervunnit och utplånat den första skyttegraven – de enorma priserna – så kommer de förlamade och förstörda produktivkrafterna att i en eller annan mån få möjlighet att gå framåt (vi bevitnar det just nu). Imorgon eller i övermorgon, nästa år eller om två år (det är svårt att gissa datum) så kommer produktivkrafterna att stöta på ödeläggelsen i Östeuropa, Västeuropas skrämmande tillstånd, valutasystemet som långtifrån har hämtat sig.

Högkonjunkturen kommer inte att bli lika väldig som det välstånd vi vände oss vid före 1914. Med största sannolikhet kommer detta välstånd att bli blodfattigt och inte bara svänga uppåt utan också neråt. Det står utom allt tvivel. Men icke desto mindre utgör högkonjunkturen en ny fas, en ny period i det ekonomiska livets utveckling och av arbetarrörelsens politik på grundval av uppgången. Varifrån kommer denna uppgång? Låt mig kort ge er dess kronologi.

1914 höll det på att bryta ut en kris. Istället kom det imperialistiska kriget. Det skar av den ekonomiska utvecklingskurvan och följden blev en vanvettig krigshögkonjunktur som grundade sig på att plundra, bränna upp och skövla materiella krafter och resurser, på att samla skulder, desorganisera ekonomin, förvärra bostadsbristen och minska konstruktionen av produktionsmedel, desorganisera alla grundvalar, utfärda enorma mängder valuta, och så vidare. Kriget tog slut. Det var 1918. Det var det mest kritiska ögonblicket. Arbetarna och bönderna lämnade armén och kom hem till sina förstörda omgivningar. Krigskontrakt sades upp. Krisen fördjupades. Om kommunistpartiet hade varit hälften så starkt under den perioden som det är idag i Tyskland eller Frankrike så kunde proletariatet tagit makten i sina egna händer. 1919 (och detta kan vi säga med full tillförsikt) fanns det inget sådant kommunistiskt parti. Regeringarna utnyttjade denna frånvaro, och av rädsla för demobiliseringarna fortsatte de sin ekonomiska krigstidspolitik under hela 1919. De fortsatte ge ut papperspengar, gamla krigskontrakt förlängdes eller ersattes av nya bara i avsikt att undvika krisen. Och hela 1919 kännetecknades av att den borgerliga staten beviljade miljarder efter miljarder i enorma statsunderstöd, givetvis på bekostnad av samma folkmassor som fick dem. Det var en sorts moratorium – att bevara med hjälp av konstgjorda och påhittade medel. Kapitalismen gjorde politiska eftergifter och införde 8-timmarsdagen. Arbetarna genomförde en spontan offensiv utan ledning från kommunistpartiet, som på den tiden praktiskt taget inte existerade.

Tidpunkten för att göra upp räkningen kom 1919: krisen bröt ut. Borgarklassen och dess stater räknade med krisen men det låg utom dess makt att förändra den kapitalistiska mekanikens lagar. De första revolutionära rörelserna led nederlag på grund av bristande erfarenhet och att det saknades ett kommunistiskt parti. Det följdes av interna stridigheter, splittringar och desillusion inom breda arbetarkretsar som hade en boklärd och mycket enklare syn på läget 1918. Borgarklassen gick till angrepp, löneskalor skars ner kraftigt – det var tidens tecken. Bristen på självförtroende var allmänt utbredd, strejker krossades, armén av arbetslösa blev enorm.

Under dessa förhållanden var det givet att krisen skulle gynna reformistiska illusioner vid den ena polen och anarkistiska illusioner vid den andra. Därför började kommunistpartiet under en tid att känna sig isolerat från massorna. Och i så måtto som kommunistpartiet missade det kritiska ögonblicket medan kriget avslutades, i så måtto som borgarklassen lyckades överleva denna kritiska period, i så måtto som krisen senare hemsökte massorna som redan hade drabbats av sina första politiska besvikelser, i denna mån kunde arbetarmassorna få ett nytt och verkligt inflöde av revolutionär energi först när krisen släppte sitt grepp om dem. Och det är vad som händer just nu.

Krisen var naturligtvis inte tiondelen så stor för att göra det möjligt för borgarklassen att lösa en hundradel av sina motsättningar eller svårigheter. Men krisen är kraftig nog att göra det möjligt för arbetarklassen att återigen känna att den är bärare av produktionen, att allting hänger på den, att borgarklassen och kapitalismen blir alltmer beroende av den.

Och allra viktigast är att arbetarklassen denna gång redan har en vägledare i form av kommunist-

partiet, som har erfarenheter både av kamp och misstag – och erfarenheter av misstag är de mest värdefulla av alla erfarenheter – och har upplevt framgångar genom att utnyttja lärdomarna av dessa misstag. Sådan är den situation vi står inför idag.

Vi kan med full tillförsikt säga att den period av inre uppdelning av arbetarmassorna som blev intensiv i början av 1920 och tydligt markerad mot slutet av 1920 – uppdelning mitt under en splittring, perioden då kommunisterna var isolerade och förvandlades till en uttalad minoritet som ibland låtsades handla som om de var i majoritet (vi såg exempel på det i Tyskland) – denna period ligger både helt och delvis bakom oss. Och det är den helt korrekta grunden för den taktik som Kommunistiska internationalen föreslog och som kamrat Zinovjev försvarade här.

Kamrater, det är svårt att säga hur länge denna ekonomiska återhämtning kommer att vara, eller vilka former den kommer att anta. Sannolikt kommer den att bli blodfattig. Upp- och nedgångarna kommer att likna våldsamma utbrott, och garanterar därmed att det kommer att ske revolutionära offensiver. Om ett kommunistparti får ledningen kan man med säkerhet säga att den revolutionära rörelsens uppåtstigande våg, denna flodvåg, kommer att lyfta upp alla grupper inom arbetarklassen, det vill säga att den kommer att lyfta både opportunisterna, centristerna och kommunisterna till toppen. Behoven hos denna flodvåg tvingar och förpliktigar oss att söka praktiska överenskommelser. Men genom att flodvågen lyfter upp alla, så börjar den på samma gång sätta massorna i rörelse och den kommer att pröva alla grupperingar i handling.

Allt det som tidigare varit ämne för teoretisk debatt mellan politiska minoritetspartier blir nu ett test av majoritetsmetoder. Vi kommer att rida på uppsvingets vågkam ända till slutet medan andra kommer att drunkna i flodvågen. Och det är just alla dessa omständigheter som helt och hållet avgör den internationella situationen.

Borgarklassen är mycket självsäker, de ekonomiska svårigheterna är väldigt stora. Industriebloomen öppnar möjligheter även för borgarklassen, dess översta kretsar kommer givetvis att skumma den gyllene grädden från uppsvinget (apparaten befinner sig i deras händer). Med stöd från Internationals, dess ledande partiers och medlemmars, erfarenheter utforskar vi och påvisar symptomen hos detta uppsving, medan borgarklassen inte på något sätt är förmögen att bedöma dess fullständiga historiska innebörd. Borgarklassens självförtroende är mycket stort. Så vid denna vändpunkt sammankallar borgarklassen sin Washingtonkonferens⁴ och börjar tala om att bjuda in till en ny konferens nästa vår. Borgarklassens självförtroende, svälten i vårt land, vår djävulskt besvärliga ekonomiska situation – allt detta är tecken på att borgarklassen tänker sig att förhandlingarna med oss kommer att bli mycket lättare och mer okomplicerade än vad de faktiskt kommer att bli.

USA är mest framsynt. De har slutit ett avtal med Japan. På ett vackert sätt ger de Japan tillåtelse att plundra oss samtidigt som de idkar välgörenhet i våra av svält drabbade områden. Det första är ett perfekt komplement till det andra. Det utförs en viktig manöver där – i Fjärran östern.

Det förekommer andra manövrer i väst, mycket närmare hemma. På karelska exercisplaster förbereds framtida händelser i Karelen, i mycket större omfattning än vad man vanligtvis tror bland oss. Det finns väpnade band längs gränserna i väst (vid sovjetkongressen kommer jag att ha en karta som visar placeringen av dessa band) och det har skett en allt större koncentration av polska trupper. Allt detta innebär att det å ena sidan finns en del av den europeiska borgarklassen – de polska borgarna som bland annat befinner sig närmast oss och vill bekämpa oss till varje pris. Å andra sidan finns det inom borgarklassen, kanske till och med i de högsta kretsarna, en del som har en något förenklad syn på vad det betyder att erkänna oss och sluta överenskommelser med oss. De tänker ungefär så här: ”Tja, vi kallar in Krasin och Tjitjerin.⁵ Vi utökar (det föreslagna) lånet på 20

4 Med stöd från USA:s regering samlades Washingtonkonferens den 12 november 1921. Huvudpunkten på dagordningen var ”nedrustning”. Den ledde till en ökning av rustningskostnaderna.

5 G V Tjitjerin (1872-1936) var en diplomat som före 1905 års revolution arbetade i tsarens utrikesministerium. Under revolutionen 1905 anslöt sig Tjitjerin till den ryska socialistiska rörelsen och tvingades emigrera utomlands.

miljoner dollar lite grann och föreslår sedan att Komintern ska genomföra interna utrensningar. Låt dem ge oss en del politiska garantier. Vi kommer att klippa klorna av den kommunistiska djävulen ordentligt, och sedan blir det en enkel seglats.”

Utan tvekan har Lloyd George och en del andra ungefär en sådan bild i åtanke. Om det någonsin inleds förhandlingar om att erkänna oss så kommer det att göras ett antal sicksackrörelser som liknar kramper och plötsliga anfall. Både Lloyd George och Briand och många andra kommer under förhandlingarnas lopp att begära medel för att sätta press på oss. De har Polen, Rumänien, Finland. Situationen är mycket allvarlig. Det historiska perspektivet – både internationellt och för Ryssland – är en uppåtgående kurva, men det kommer inte att bli en jämnt uppåtstigande kurva, utan istället en kurva med upp- och nedgångar, och nästa omsvängning kan ske just på våren nästa år.

Men anta att förhandlingarna inleds. I så fall måste vi naturligtvis göra allt vi förmår för att nå en överenskommelse. Jag betonar detta å ena sidan som medlem av det kommunistiska partiet och även som en person som har direkt samband med vissa sidor av denna risk. Men det återstår ett obestriddigt faktum, nämligen att ju närmare vi kommer ett erkännande på det internationella planet, desto närmare kommer det ögonblick då den borgerliga världen kommer att försöka få oss undergivna i förhandlingarna med hjälp av slag och sparkar och direkta militära aktioner. Ur denna synvinkel är åtgärderna i Fjärran östern och vid våra närbelägna gränser i väst djupt symptomatiska. Av denna orsak tycker jag, att samtidigt som vi noga bedömer hela den internationella situationen och helhjärtat stöder Kommunistiska internationalens resolution, som är helt riktig och motsvarar hela situationen, så borde vi på samma gång säga:

Medan proletariatet i Europa och hela världen baserar sig på den spirande ekonomiska återhämtningen och rätar ut de revolutionära arbetande massornas enhetsfront och underlättar massornas gradvisa övergång till vår sida, så måste vi på samma gång komma ihåg och uppmärksamma världsproletariatet på att vi i ordets fulla mening också måste räta ut vår egen front. Om det sker, och om de revolutionära händelserna antar en stormig karaktär till våren (detta är givetvis svårt att gissa, men ingalunda uteslutet) då skulle just detta revolutionära uppsving, som kommer vid en tidpunkt då borgarklassen sitter i avgörande förhandlingar med oss, kunna förändra situationen drastiskt. Om en sådan revolutionär utveckling skulle ske mitt under en politisk manöver, så skulle de kunna stoppa planerna på att erkänna Sovjetunionen och förmå våra fiender att inleda en öppen kamp mot oss med hjälp av Frankrikes och alla de andra kapitalistiska ländernas militära företrädare, det vill säga med hjälp av våra närmaste grannar. Därför måste Röda armén vara i perfekt ordning inför detta ögonblick. (*Applåder.*)

Sammanfattande tal⁶

Kamrater, diskussionen om denna fråga har antagit en något akademisk karaktär,⁷ i ordet sämsta betydelse. När jag steg upp för att tala om kamrat Zinovjevs rapport hade jag inte en tanke på att det skulle bli någon debatt om det. Jag hittade värdefullt material om denna fråga i Pavlovskijs artikel i senaste numret av *Communist International*, som publicerades utan några kommentarer. Och jag tror att de fakta jag åberopade är utom all diskussion. Det diagram som jag jag i grova drag har skisserat som illustration, detta diagram... [*Rjazanov skjuter in:*⁸ Du kan inte komma särskilt långt

När han återvände till Ryssland 1918 anslöt han sig till bolsjevikerna, och arbetade mellan mars 1918 och fram till 1930 som kommissarie för utrikes angelägenheter. Dog under Stalin isolerad och försatt i onåd.

6 I den ursprungliga ryska texten kallades detta tal "sammanfattande", men var i själva verket ett andra från början oplanerat tal av Trotskij till den allryska konferensen 1921.

7 Många av talarna under konferensen presenterade omständliga diagram, tabeller, kurvor, etc, och förde på så sätt in diskussionen på abstrakta resonemang om ekonomisk teori. Det är detta Trotskij tänker på när han hänvisar till diskussionens "abstrakta karaktär".

8 D B Rjazanov (1870-1938) var en framstående marxistisk forskare och historiker inom den ryska revolutionära rörelsen. Han anslöt sig till den marxistiska rörelsen som ung och fängslades och landsförvisades tidigt. Han

med alla dina diagram.]

Jag tror, kamrat Rjazanov, att du och jag kommer att komma tillräckligt långt med detta... Jag säger, att även om den industriella utvecklingskurvan fortsatte att gå neråt från 1920 till maj eller juni 1921, så följde därefter en rörelse som jag kallade krampartad och sporadisk och som utgör ett visst uppsving. Därefter går kurvan neråt igen, börjar klättra igen och kan återigen gå neråt. Men denna linje [pekar på diagrammet] avviker skarpt från denna linje. Här ser vi en nedgång under tolv, tretton eller fjorton månader. Hur yttrar sig denna nedgång? Idag är det till exempel 1.000 arbetare, nästa dag 999 eller 998 eller 997, och denna nedgång fortsätter systematiskt under 15 månader. Den 996:e arbetaren säger till sig själv: "Imorgon är det min tur." Eftersom det har varit en nedgång har ett antal arbetare avskedats från fabriken. Det råder en stämning av fullständig osäkerhet bland arbetarna. Kapitalisten är inte beroende av dem, medan de befinner sig fullständigt i hans våld. Denna missmodiga stämning råder inom breda kretsar av arbetare. Låt oss nu istället anta att en ny arbetare har anställts på fabriken. Det är nu 1.001 arbetare, sedan 1002 och så vidare. Ur statistisk synvinkel är det en obetydlig ökning. Men utifrån hur arbetarna känner sig är det av enorm betydelse. Ursprungligen var de 1.000. Sedan är de 1.001, och sedan 1.002 och så vidare. Det innebär att fabriken blomstrar och arbetarna börjar känna fast mark under fötterna. Själva det faktum att det har ägt rum en förändring av konjunkturen i höstas är således av betydelse, på grund av skörden, eller därför att strejkerna tog slut eller av vilket skäl man nu vill nämna. Om jag inte skulle ha tillgång till någon statistik, om jag satt i isoleringscell, men om jag ändå nåddes av politiska och ekonomiska rapporter med innebörden att arbetarnas stämningar var så eller så, nyheterna var det ena eller det andra, och sedan att det hade skett en viss ökning av antalet arbetare, så skulle jag dra slutsatsen att någonting hade förändrats, att det hade skett någon sorts ekonomisk svängning. Just nu går det att diskutera vad som kommer att hända med denna kurva i framtiden. Det går att se en del svängningar här. Dessa svängningar visar att den kapitalistiska utvecklingen antingen stagnerar eller är på nedåtgående. Jag hänvisade bara till det faktum att det är en ojämn eller nedåtgående linje, att det finns en del svängningar på den, och att om man inte tar hänsyn till dem så bortser man från de levande impulser under vilka arbetarklassen lever och kämpar.

Låt mig upprepa, att även om jag inte hade tillgång till någon statistik så kunde jag till och med då ha sagt vad som har hänt. Men det finns tillgång till statistik. Jag hänvisar er till Pavlovskijs artikel. Det har skett stora förändringar inom textilindustrin. I augusti och september är eller var nio tiondelar av vävspindlarna i bruk. På våren användes bara hälften av dem. Det är en kolossal förändring. I USA skedde det under augusti och september ytterst viktiga förändringar vad gäller masugnarna, kolindustrin, metallindustrin. Vi genomlever nu en politisk återspeglning av dessa förändringar. Den innefattar impulser som kan medföra ett jordskred inom arbetarrörelsen. Kommer det att bli en ny kris? Jag ska svara efter att dessa impulser har kommit. En ny kris kan inte leda till demoraliserande effekter eftersom det har funnits ett behov att sluta leden, eftersom det har funnits behov att förena arbetarklassens politiska energi. Inom vissa gränser får arbetarklassen en egen betydelse. Vi måste ta med dessa impulser i beräkningen. En del kamrater hävdar att det betyder att det har upprättats en jämvikt. Vad då för jämvikt? Även om den nuvarande högkonjunkturen var tio gånger kraftigare än vad det för närvarande ser ut som så skulle den inte minska de hinder som spärrar vägen till en högkonjunktur med ens en hundradel. Sokolnikov är ologisk: han säger att kapitalismen inte kommer att uppnå någon jämvikt. Jag förklarade under vilka förhållanden det går att uppnå en jämvikt. Om en miljon européer skulle dö av köld och svält, om Tyskland skulle förvandlas till en koloni, om sovjetmakten skulle falla i Ryssland och även detta land skulle förvandlas till en koloni, om Europa skulle bli en lydstat till USA och Japan, då skulle en ny kapitalistisk jämvikt upprättas. Det skulle kräva, låt oss säga 50 års oavbruten kamp, under vilken vi skulle komma

samarbetade med många kända ryska och tyska partitidskrifter. Anslöt sig till bolsjevikerna efter februarirevolutionen. Fram till 1931, då han utslöts ur partiet, var han ledare för Marx-Engels-institutet. Stalin förföljde honom skoningslöst för hans uttalade stöd till den trotskistiska oppositionen, och drev honom till döden i landsförvisning till Sibirien.

att tryckas ner, kvävas, misshandlas och till sist strypas till döds. Då skulle det uppstå en ny kapitalistisk jämvikt. Det är det perspektiv jag målade upp.

En återhämtning är nu under utveckling. Innan kriget jag talade om måste denna återhämtning klara av nya skyttegravar. Den första av dessa utgörs av de enormt höga priserna. Inom två eller tre månader kommer denna återhämtning att stöta på nya hinder – den våldsamma rubbningen av jämvikten mellan Europa och USA, uppstyckningen av Europa, ödeläggelsen och isoleringen av Central- och Östeuropa, belägringstillståndet, och så vidare. När kapitalismen nu har uppnått en viss halvt överklig högkonjunktur och har givit arbetarrörelsen en knuff framåt, så rusar den rakt in i de hinder som kriget har rest, och vänder sig då mot Sovjetunionen. Den kommer att vända sig tio gånger om vid första bästa tecken på nedgång. Och i november ägde det otvivelaktigt rum någon sorts inbromsning, som Varga på ett försiktigt sätt har beskrivit. Det är en varning. I december kommer det att ske ett nytt uppsving. Den febrila nedgång som har varat i 15 månader sedan maj förra året, eller till och med sedan mars eller april och fram till juni i år, denna febrila nedgång kom som en reaktion på hela kriget och den kommer inte att återkomma...

Kommer högkonjunkturen att bli gradvis och systematisk? Nej. Kommer det att bli ett allmänt uppsving som ideligen avbryts av plötsliga språng? Det är fullt möjligt, men det kommer inte att bli något snabbt uppsving. Hur länge kommer det att vara? Det är omöjligt att förutsäga. Men bara denna förändring, det faktum att vi har övergått från de vattenfall som vi passerade till trånga pass där den ekonomiska utvecklingens vatten fortfarande virvlar från sida till sida men det inte längre finns några vattenfall, redan detta utgör en förändring, en enorm förändring. Jag fick höra att det inte saknas fattigdom, misär, arbetslöshet, och så vidare (jag ska inte tala om arbetslösheten i England). Dessa kommentarer från kamrat Sokolnikov väckte följande tankegång i mitt huvud: anta att jag hade sagt att Moskvas gator under kamrat Kamenevs styre i år är renare än vad de var 1918, och anta sedan att någon annan reste sig och sa att Trotskij påstod att Moskva är en bild av perfekt lyx och därefter fortsatte med att lägga fram all statistik som finns om Moskvas smuts och skit. Mitt uttalande att gatorna är renare än 1918 skulle trots det vara ett faktum och det vore orättvist mot en sovjetisk kommun att bortse från det.

Det anförs ett annat faktum, nämligen att valutorna snurrar runt i en galen dans, den ekonomiska strukturen är desorganiserad, och detta utgör naturligtvis en grundval för revolutionen. Men denna utveckling har sina egna svängar, sina egna förändringar. Sokolnikov säger att slutsatsen av mitt tal leder till spekulationer om krig. Om det vore min uppfattning att alla tecken pekar mot ett upprättande av samförstånd och jämvikt så vore ett krig rena självmordet. Vilket sätt man använder för att ta bort sig är ointressant. Sokolnikov har rubricerat detta som min logik. Om kapitalismen håller på att upprätta en jämvikt och jag säger att hela politiken borde inriktas på krig, så betyder det helt enkelt att jag vill skära halsen av mig själv med en rakkniv, att jag föredrar att göra slut på saker och ting på ett blodigt sätt. Det är kamrat Sokolnikovs filosofi.

Men jag sa inget sådant. Jag pekade på att trenden att erkänna oss i sig själv är ett viktigt faktum. Det är ännu inte av historisk betydelse, men det har en viss symptomatisk vikt. Om vi blir erkända så kommer det att ha en historisk betydelse, men ännu så länge är det bara tal om det och ingen vet vilka villkoren är för att bli erkänd. När förhandlingarna inleds kommer jag att rösta för att skicka kamrat Sokolnikov till konferensen. Han är en utmärkt diplomat. När det blir frågan om att välja ut en delegation för att förhandla om ett erkännande av oss skulle jag lägga min röst på att ta med kamrat Sokolnikov i denna delegation eftersom han är mot krig och är fredligt hågad, men samtidigt skulle jag varna för att kamrat Sokolnikov inom en vecka eller två kanske kommer att informera oss om att Lloyd George och Briand kräver varken mer eller mindre än att vi ska förvisa Komintern från Ryssland. [*Radek skjuter in: "Till Riga."*]

Till Riga eller Tallinn, det är oviktigt. Det är det första mindre kravet. För det andra att vi överlämnar de oljerika regionerna i Kaukasus och industrin i Petrograd till en engelsk kartell – ännu en

småsak. England förskansade sig i Petrograd och var även härskarinnor över Kaukasus. För det tredje att vi avvecklar Röda armén av hänsyn till den allmänna nedrustning som förkunnats i Washington. Tre små krav, och därtill kanske de säger till oss – rent ut eller med antydningar som kompletteras med aktioner längs våra gränser i väst – att om vi finner dessa villkor för en överenskommelse omöjliga att acceptera, ja då är de franska trupperna beredda att skrida till handling, det finns utmärkta exercisplatser i Karelen, det förbereds ett angrepp mot Petrograd från norr...

Därmed drar jag slutsatsen att även om vi genomför dessa förhandlingar och utnyttjar kapitalismens mycket besvärliga ställning till det yttersta, så bör vi vara på vår vakt. Ty förhandlingarnas slutfas kommer att bli den mest intensiva – då hot om militära interventioner kan användas för att göra oss mer tillmötesgående. Och om det inte får någon effekt så kan de ta till intervention. Kamrat Sokolnikov säger att ”hela mitt perspektiv räknar med krig, det vill säga ett angreppskrig”. Du har slagit huvudet på spiken med ditt ”det vill säga”. I partiet är jag helt överens med centralkommittén, som är av åsikten att det är höjden av idioti att idag göra en paroll av tanken på ett angreppskrig. Under sovjetkongressen, vid varenda sammankomst för Röda arméns soldater, och vid en officiell partikonferens har jag upprepade gånger förkunnat att vår politik är att kämpa för fred. Men under nuvarande förhållanden kräver kampen för fred en stark Röd armé. Taktiken att förhandla om ett erkännande minskar inte detta behov utan gör det ännu mer tvingande. Och den revolutionära rörelsens återuppvaknande i Europa ställer borgarklassen i en ännu mer besvärlig position och ökar krigsfaran.

Kamrater, vi har inga som helst politiska meningsskiljaktigheter här. Det gjordes ett försök att förvandla de förslag och argument av ekonomisk karaktär som jag anförde till en perfekt ekonomisk lära. Försöket gjordes av kamrat Sokolnikov.

Ingen av oss talar om någon sorts jämvikt. Tvärtom, om jag kan anklagas för något vad gäller detta så är det att jag i våras, när krisen fortfarande var väldigt djup och obestridlig, hade en ganska långsiktig syn på de revolutionära perspektiven. Jag hävdade att det inte fanns någon orsak att förvänta sig en tidig revolutionär utveckling. Men idag är jag tvärtom helt och hållet övertygad om att det har skett en vändning, och i synnerhet att den ekonomiska återhämtningen har lett till en knuff framåt. Att krisen tagit slut och det finns en spirande ekonomisk återhämtning i de viktigaste industriländerna kommer att föra oss politiskt närmare möjligheterna till en revolutionär massrörelse. Om nedgången skulle fortsätta längs samma linje som det senaste ett och ett halvt åren i framtiden – vilket jag finner osannolikt, omöjligt och ekonomiskt ogrundat – i så fall skulle det enligt min åsikt bromsa upp den revolutionära utvecklingen. Om utvecklingen skulle fortsätta som den gör nu skulle det passa oss perfekt. Borgarklassen har hundra gånger mindre att vinna ekonomiskt än vad vi kommer att vinna politiskt. Det är kärnpunkten.

För att återvända till Zinovjeps teser, så anser jag att de bör godkännas helhjärtat och enhälligt. Ett sådant godkännande kommer att bli känt inom hela den kommunistiska rörelsen i Europa. Det kan finnas tvivel bland en del personer här och där, jämte fördomar, hycklande och irrationella invändningar och så vidare. Efter att ha övervägt dem måste de övervinnas genom att vi enhälligt antar dessa teser. Konferensen kommer på så sätt att hjälpa de verkligt kommunistiska delarna av världens arbetarrörelse att få in politiken på helt rätt spår.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)